Nr 5

Kulturutskottets betänkande i anledning av motion om ny arbetsordning för Sveriges Radio.

Motionen

I motionen 1973:1238 av herrar Krönmark (m) och Brundin (m) hemställs om sådant beslut att därav följer att den nya arbetsordning för Sveriges Radio, som dess styrelse antagit, av Kungl. Maj:t underställs riksdagens prövning.

Till stöd för yrkandet anförs i motionen bl. a. följande.

Den nya arbetsordningen koncentrerar i förhållande till riksdagens fastlagda organisation makten över rundradioverksamheten till i princip styrelse och radiochef. Enheternas självständighet beskärs i hög grad och den strävan till mångfald och mångsidighet inom rundradioverksamheten, som riksdagsbeslutet var ett uttryck för, riskeras. Den nya arbetsordningen står med andra ord klart i strid med det principiellt centrala i riksdagens beslut 1966. Att styrelsen för Sveriges Radio i och för sig skall kunna föreslå organisatoriska förändringar är självklart. Så länge de ligger inom riksdagsbeslutets ram, är de att betrakta som en intern fråga. När emellertid förändringarna kan få så principiellt stora konsekvenser som i detta fall, eller misstankar härom kan riktas mot det avgivna förslaget, räcker det inte att styrelsen som nu underställer Kungl. Maj:t frågan för prövning. Då är det riksdagens prövning och godkännande som krävs.

Sveriges Radios beslut om huvudorganisation och arbetsordning

Med överlämnande till utbildningsdepartementet av en redogörelse för en i princip beslutad ny huvudorganisation med därtill hörande arbetsordning har Sveriges Radio hemställt att "därest de i arbetsordningen fastlagda principerna för företagets organisation och för företagsledningens ansvar och befogenheter mot bakgrund av nuvarande förhållanden i något avseende ej finnes förenliga med statsmakternas tidigare givna riktlinjer, Sveriges Radio ges de bemyndiganden som erfordras för att företaget skall kunna genomföra en organisation och bedriva sin verksamhet enligt de principer som arbetsordningen innebär".

Enligt vad som inhämtats från Sveriges Radio har styrelsen enhälligt fattat sina beslut om huvudorganisationen och arbetsordningen, och styrelsen har också enhälligt beslutat den nu nämnda hänvändelsen till utbildningsdepartementet. Därvid har dock särskilda yttranden avgivits av ordinarie ledamöterna Lars Gyllensten och Gunnar Hallingberg (som båda deltagit i beslutet) samt suppleanten, andre vice talmannen Cecilia Nettelbrandt (som inte deltagit i beslutet).

Av styrelsens skrivelse till departementet framgår att den själv anser att arbetsordningen följer de av statsmakterna år 1966 angivna riktlinjer-

na samt att den, om så inte befinns vara förhållandet, önskar att Sveriges Radio ges de bemyndiganden som erfordras för att företaget skall kunna genomföra en organisation och bedriva sin verksamhet enligt de principer som arbetsordningen innebär.

Förhållandet mellan staten och Sveriges Radio

Förhållandet mellan staten och Sveriges Radio regleras i radiolagen och radioavtalet. I dessa ges vissa allmänna regler om verksamheten som givetvis måste beaktas när man fastställer företagets organisation. Bl a. föreskrives att de av Kungl. Maj:t och riksdagen år 1966 fastställda riktlinjerna skall beaktas i fråga om programenheternas självständighet. Om det finns skäl anta att bolaget brutit mot avtalet äger Kungl. Maj:t (enligt 19 § i avtalet) påkalla utredning i frågan genom utredningsmän som utses enligt lagen om skiljemän. Om utredningen ger anledning härtill äger Kungl. Maj:t säga upp avtalet. Tvist om tolkningen eller tillämpningen av avtalet skall avgöras genom skiljemannaförfarande (22 §).

Utskottet

Som framgått av den lämnade redogörelsen har styrelsen för Sveriges Radio enhälligt fattat ett principbeslut om en ny huvudorganisation för företaget och som ett led i genomförandet av denna organisation också enhälligt fastställt en ny arbetsordning. Styrelsen har för egen del ansett huvudorganisationen och arbetsordningen överensstämma med de riktlinjer som statsmakterna fastställt (prop. 1966:136, SU 1966:163 och rskr 1966:388) och som ligger till grund för det enligt radiolagen mellan staten och företaget träffade avtalet. Med hänvisning till att situationen också kan uppfattas så att arbetsordningen i vissa avseenden avviker från nyssnämnda riktlinjer har styrelsen emellertid funnit anledning att hänvända sig till utbildningsdepartementet för att få Kungl. Maj:ts prövning av om de i arbetsordningen fastställda principerna för företagets organisation och för företagsledningens ansvar och befogenheter är förenliga med de av statsmakterna tidigare givna riktlinjerna. Om så befinnes inte vara fallet önskar styrelsen att Sveriges Radio erhåller de bemyndiganden som erfordras för att företaget skall kunna genomföra en organisation och bedriva sin verksamhet enligt de riktlinjer som arbetsordningen innebär.

Innebörden av yrkandet i motionen är att arbetsordningen i sin helhet skall underställas riksdagens prövning.

I det avtal som reglerar förhållandet mellan staten och Sveriges Radio finns igen föreskrift om skyldighet för företaget att i någon form inhämta Kungl. Maj:ts godkännande av huvudorganisation och arbetsordning. Att det aktuella ärendet ändå överlämnats till Kungl. Maj:t för viss prövning beror, som redan framhållits, på att styrelsen – ehuru själv av den uppfattningen att dess beslut i ärendet inte strider mot riktlinjerna – funnit en annan bedömning också vara möjlig och därför velat ha frågan

prövad och eventuellt erforderliga bemyndiganden att avvika från riktlinjerna lämnade.

Utskottet som övervägt innebörden av motionsyrkandet även från konstitutionell synpunkt kan inte tillstyrka att riksdagen anhåller att det i utbildningsdepartementet nu anhängiggjorda ärendet angående Sveriges Radios arbetsordning underställes riksdagens prövning. Utskottet som erinrar om att något beslut som innebär avsteg från 1966 års riktlinjer inte kan fattas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande avstyrker alltså motionen.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår motionen 1973:1238.

Stockholm den 13 februari 1973

På kulturutskottets vägnar
LENNART MATTSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Larsson i Vänersborg (s), Björk i Göteborg (s), fru Sundström (s), herr Nilsson i Agnäs (m), fru Berglund (s), herr Sundman (c), fru Frænkel (fp), herrar Leander (s), Eriksson i Ulfsbyn (c), Green (s), fru Ryding (vpk), herr Olsson i Kil (fp), fru Johansson (s) och herr Nisser (m).

Reservation

av herrar Nilsson i Agnäs (m) och Nisser (m) som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

I skrivelse till statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet har Sveriges Radios styrelse uppgett att "de mål och riktlinjer för Sveriges Radios verksamhet, vilka statsmakterna bestämt" (prop. 1966:136, SU 1966:163 och rskr 1966:388) varit "vägledande vid utformningen av huvudorganisationen och reglerna för den centrala ledningen" samt att den nya arbetsordningen "bygger på översynsutredningens förslag till ny huvudorganisation, vilket är baserat på de av statsmakterna 1966 angivna riktlinjerna". I skrivelsen har styrelsen dock inte med bestämdhet påstått att arbetsordningen i alla avseenden överensstämmer med dessa riktlinjer. Tvärtom konstateras: "Den kan emellertid tolkas som innebärande avvikelse i förhållande till dessa riktlinjer", dvs. i vissa angivna hänseenden. I varje fall innebär styrelsens hemställan att den ej utesluter att arbetsordningen kan vara oförenlig med vad statsmakterna beslutat.

I en till styrelsens skrivelse fogad bilaga har programenhetscheferna i detalj påvisat att arbetsordningen på flera väsentliga punkter avviker från de av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda riktlinjerna angående programenheternas självständighet. Även Sveriges Radios tjänstemanna-

klubb har i skrivelse till statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet gjort gällande att arbetsordningen bryter mot statsmakternas beslut 1966. Styrelseledamöterna Gyllensten och Hallingberg har visserligen biträtt styrelsens beslut, men de har i ett gemensamt särskilt yttrande framhållit att arbetsordningen ger utrymme för skilda tolkningar och att den även kan tillämpas på ett sådant sätt att den centrala ledningen kan styra verksamheten i detalj såväl när det gäller enskilda programfrågor som personalrekryteringar och organisatoriska dispositioner inom programenheterna. Sammanfattningsvis konstateras i det särskilda yttrandet att arbetsordningen "ger de formella förutsättningarna även för djupgående ingrepp i programenheternas självständighet".

Med hänsyn till att riktlinjerna för Sveriges Radios organisation fastställts av riksdagen, kan Kungl. Maj:t inte medge avvikelser från riktlinjerna utan riksdagens hörande. Inte heller frågan i vad mån arbetsordningen faktiskt avviker från statsmakternas beslut bör uteslutande avgöras av Kungl. Maj:t, utan även denna bör bli föremål för riksdagens prövning.

Under åberopande av det anförda tillstyrker utskottet motionen och hemställer

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1238 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att den nya arbetsordning för Sveriges Radio som dess styrelse antagit av Kungl. Maj:t underställs riksdagens prövning.

GOTAB 73 3319 S Stockholm 1973